

Manoilescu's argument tegen vrijhandel

Manoilescu probeerde het onderbuikgevoel van velen dat tot protectionisme leidt een algemene theoretische basis te geven. Sinds Manoilescu geldt dat het argument van de relatieve kostenverschillen, een van de belangrijkste pijlers voor vrijhandel, niet klopt bij een gesegmenteerde arbeidsmarkt.

Als Roemeens politiek econoom leidde Mihail Manoilescu (1891–1950) een stormachtig leven. Aanvankelijk is hij liberaal. Als regeringsvertegenwoordiger die bij Mussolini op bezoek ging, komt hij onder invloed van het corporatistische fascisme, voor hem een beweging, in schaal en originaliteit gelijk aan de Franse Revolutie. Een Roemeense democratie waarin een meerderheid van boeren beslist over zaken die ze niet aangaan, spreekt hem niet aan. Hij bekleedt vele posten binnen vele regeringen, waaronder die van minister van industrie en handel. Ook is hij enige tijd directeur van de centrale bank. In het begin van de Tweede Wereldoorlog is hij minister van buitenlandse zaken. In 1945 raakt hij in gevangenschap, waarin hij ook overlijdt.

Lagelonenlanden werden en worden als een bedreiging gezien voor hogelonenlanden. Het tegenargument is al gegeven door de klassieke economen. Smith wees op een hoge arbeidsproductiviteit waardoor arbeid duur is maar producten goedkoop zijn. Een hoog loon reflecteert welvaart en is geen hinderpaal voor de groei van de welvaart. Een hogelonenland met zijn al gevestigde productie kan zijn welvaart in feite alleen maar verspelen door mismanagement. Het bestaande voordeel van een hoge arbeidsproductiviteit, goede wegen, goed onderwijs en veiligheid maakt de positie van het hogelonenland bijna onaantastbaar. Alle resterende twijfel over vrijhandel veegt Ricardo van tafel met zijn theorie van de relatieve kostenvoordelen. Zelfs al zou een land goedkoper zijn in alles dan nog is er door ruil voor beide voordeel te behalen. Later is dit omschreven als het Woodrow Wilson-argument. Van deze Amerikaanse president was bekend dat hij niet alleen een betere president was dan zijn secretaresse maar ook nog sneller typte. En toch, door specialisatie stijgt de totale productie.

Maar, zo ontstond het idee (voor het eerst door Manoilescu (1931, 1935) zodanig verwoord, dat het de pennen in beweging zette) dat het kan zijn dat loonverschillen binnen een land, en niet tussen landen, protectionisme rechtvaardigen. Stel, een lading buitenlandse kolen kost in Roemenië 6.000 lei en binnenlands geproduceerde kolen kosten 7.500 lei. De productiviteit in de kolensector is 75.000 lei per

werker per jaar; de productiviteit in andere sectoren is 30.000 lei. Onder die omstandigheden is het voor Roemenië beter om zelf kolen te produceren. Immers, door te importeren krijgen we met twintig werkers honderd ladingen kolen, terwijl we als de Roemenen ze zelf hadden geproduceerd, tweehonderd ladingen hadden gehad (Manoilescu, 1931).

De geschetste omstandigheid is een valide argument voor protectie. Een verbod op de invoer van schijnbaar goedkope buitenlandse kolen stuurt arbeid naar de productieve kolensector. De vraag blijft natuurlijk waarom de arbeidsmarkt zo blijvend gesegmenteerd is en waarom protectie wel werkt om arbeid naar de productieve sector te sturen. Haberler, Ohlin en Viner dienden Manoilescu vooral op die punten van replek. Toch blijft het voor veel ontwikkelingseconomen uit de vorige eeuw een uitgemaakte zaak dat product- en factormarkten in ontwikkelingslanden niet werken. Zoals er tegenwoordig ook de overtuiging bestaat dat veel topinkomens in de marktsector niet op productiviteit zijn gebaseerd maar op institutionele verhoudingen.

De uitkomst in onze tijd van Manoilescu's onmiskenbare mijlpaal in de theorievorming over internationale handel is geen ondersteuning van protectie, althans niet als eerste beleidsmaatregel. Met een gesegmenteerde arbeidsmarkt staat een loonkostensubsidie op één; het verschijnsel wordt aan de bron bestreden. Op de tweede plaats staat een productsubsidie: de werkgelegenheid wordt indirect beïnvloed. Pas op de derde plaats staat een importrestrictie: de werkgelegenheid in de betrokken sector stijgt indirect maar er treedt ook nog een verstoring op in de binnenlandse consumptie (Bhagwati, 1971).

Voor Manoilescu zelf gold dat hij het wetenschappelijke fundament had gelegd voor protectie in het algemeen. Immers, het verschil in productiviteit tussen sectoren kan worden gemeten. Protectionisme kan effectief en zonder vooroordelen worden gestuurd. Volgens Manoilescu heeft List met zijn opvoedingsargument (*infant industry*) protectie alleen maar ontkracht. List stelt immers dat vrijhandel in het algemeen de regel is en protectie slechts tijdelijk in een bepaalde historische fase is te rechtvaardigen.

LITERATUUR

- Bhagwati, J. (1971) *The general theory of distortions and welfare*. In: Bhagwati, J. et al. (red.) *Trade, balance of payments, and growth*. Amsterdam: North Holland.
- Manoilescu, M. (1931) *The theory of protection and international trade*. Londen: P.S. King.
- Manoilescu, M. (1935) *Arbeitsproduktivität und Außenhandel*. *Weltwirtschaftliches Archiv*, 42, 13–43.